

Miten hyvinvointialueet
ovat
järjestämistehtävässään
tähän asti onnistuneet?

STAS 22.5.2025

KIRSI VARHILA

Järjestäminen, järjestämisvastuu

Epäselvä määrittely ja sisältö

Mikä on järjestämistä, mikä tuotantoa ja miten ministeriöiden välinen toimivalta ohjauksessa on näiden suhteen määritelty?

Käytännössä eri arvioinneissa (STM, THL, Valvira, avit, avs Erhola) koko hyvinvointialueen toimintaa ja tehtäviä koskeva kokonaisuus vastuun näkökulmasta.

THL aluekohtainen arviointiraportin tarkoitus toimia vuosittaisten neuvottelujen pohjana.

Talouspolitiikan arviointineuvosto 28.1.2025

OKA ratkaisu 30.4.2025

Kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa

Sote järjestämisvastuu (CahtGTP)

Varmistaa, että asukkaat saavat tarvitsemansa sote palvelut

Päätetään, mitä palveluja tarjotaan, missä ja kenelle

Huolehditaan, että palvelut ovat lainmukaisia, saavutettavia, laadukkaita ja kustannustehokkaita

Ei aina tarvitse itse tuottaa palveluja, vaan voi ostaa ne muilta toimijoilta, mutta **vastuu pysyy hyvinvointialueella**

Palvelujen järjestäminen käytännössä

(ChatGPT)

Suunnitellaan palvelujen kokonaisuus, tehdään päätökset rahoituksesta, resursseista ja palveluverkosta

Hankitaan palvelut tarvittaessa ulkopuolelta

Valvontaan ja seurataan, että palvelut toimivat oikein

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki 8 §

Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.

Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset.

Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto.

7 § Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu (laki hyvinvointialueesta)

Hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

1. yhdenvertaisesta saatavuudesta;
2. tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
3. tuottamistavan valinnasta;
4. tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
5. viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä

Tilannekuvia
hyvinvointialueilta

Muutokset
palvelujärjestelmässä
sote-uudistuksen
alkuvuosina

Tutkimusraportin
tärkeimmät
johtopäätökset

Terveys- ja
hyvinvoinnin laitos
10.3.2025

THL arviointiraportti järjestämisestä

Organisaatio, päätöksenteko ja itsehallinto

Yhdenvertaisuus

Integraatio johtamisessa

Rahoitus ja tarvetekijät

Henkilöstön tarve

Soten tietojärjestelmät

Tiedolla johtaminen ja vertaiskehittäminen

Keskeiset johtopäätökset

- Hyvinvointialueiden organisaatiot ja päätöksenteon prosessit hakevat yhä muotoaan – kansallisessa ohjauksessa korostuvat talouspoliittiset tavoitteet.
- Rahoitusmalli ja tiukka talouden tilanne haastavat hyvinvointialueiden itsehallintoa, uudistuksen toimeenpanoa sekä uudistuksen tavoitteiden toteutumista.
- Hyvinvointialueiden perustaminen tukee palveluintegraatiota, mutta uusien toimintamallien käyttöönotto vaihtelee alueiden välillä.
- Sote-uudistuksen myötä palveluissa on havaittavissa merkkejä parannuksista, mutta myös heikennyksiä on tapahtunut.
- Sote-järjestelmän kehittämistä pitää jatkaa laajaan poliittiseen tukeen ja tutkittuun tietoon perustuen.

Selvitys hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisesta 2024

STM raportteja 14/2025

Hyvinvointialueet ovat järjestäneet sosiaali- ja terveydenhuollon väestön kannalta yhdenvertaisemmin ja lainmukaisemmin kuin aiemmin kuntien ollessa palveluiden järjestämisvastuussa.

Perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsy on nopeutunut, henkilöstöpula on helpottanut ja digitaaliset palvelut ovat yleistyneet.

Kiireelliseen ja päivystykselliseen hoitoon pääsy toimii kaikkialla Suomessa hyvin.

Samanaikaisesti on kuitenkin sosiaali- ja terveystalveluja, joiden järjestäminen ei toteudu lainmukaisesti kuten esimerkiksi mielenterveysongelmia kokevien ja päihteitä käyttävien lasten ja nuorten sosiaali- ja terveystalvelut sekä kaiken ikäisten erikoissairaanhoidon kiireetön hoito suhteessa lainsäädännön määräaikoihin.

Hyvinvointialueen talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön välinen ristiriita (OKV 23.4.2025)

STM:n sote-järjestämislain 31 §:n mukaisen vuotta 2024 koskevan selvityksen mukaan kaikilla hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla on todennäköisesti **yksittäisiä lakisääteisiä** sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, joiden **järjestäminen on ilmeisen vaarantunut** suhteessa lainsäädäntöön (Selvitys hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutu misesta 2024).

Lisäksi STM arvioi, että **mielenterveysongelmia kokevien ja päihteitä käyttävien lasten ja nuorten tarvitsemat sosiaali- ja terveysterveyst palvelut ovat vakavasti vaarantuneet kaikilla hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungissa.**

Selvityksessä todetaan, että hyvinvointialueiden palvelukohtaisen rahoituksen riittävyyden arviointiin ei ole vielä riittävää tietopohjaa, mutta sitä tarkennetaan vuosi vuodelta. STM:n mukaan palveluiden järjestämisen vaarantuminen johtuu lähtökohtaisesti henkilöstön ja

Hyvinvointialueen talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön välinen ristiriita (OKV 23.4.2025)

STM:n arvio on, että alijäämien kattaminen hyvinvointialueilta edellytetyssä aikataulussa edellyttää useilla alueilla sopeutustoimenpiteitä, jotka **saattavat vaarantaa lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen** (em. selvitys, s. 22).

STM:n arvion mukaan hyvinvointialueiden nykyisiin muutosohjelmiin sisältyvät **toimenpiteet ovat lähes kaikilla alueilla riittämättömiä** sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistumisen kannalta, mikä tulee hidastamaan niiden talouden kestävää tasapainottumista

Näin ollen on selvää, että on olemassa **riski sille, että sopeutustoimien laajuus saattaa vaarantaa lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen.**

Suunta on oikea, riittääkö
se?

Kiitos!
